

Alternatywa dla szarej strefy i spadek gospodarki Ukrainy **Альтернатива сірій зоні та занепаду в економіці України**

ВСТУП

Актуальною проблемою для розвитку будь-якої країни є боротьба з тіньовою економікою, виведення бізнесу з так званої «сірої зони». Різняться тільки розміри цих зон. За останньою тенденцією, як правило, чим вищий рівень розвитку країни, тим частка тіньової економіки нижча. Очевидно, що причиною виникнення сірих зон є бажання збільшення доходів будь-якою ціною, виживання в умовах кризи та посилення конкуренції. За сучасних умов не існує достовірних і точних методик визначення розміру сірих зон, з'являються твердження, що для певного періоду розвитку наявність сірих зон корисна, наприклад, для країн, що розвиваються, а дегінізація навіть може забезпечити стрімке зростання. Поряд з цим, недостатньо досліджені такі аспекти цієї проблеми як знаходження альтернативи сірим зонам, чи взагалі можна знайти таку альтернативу, чи має вона право на існування?

Метою дослідження є виокремлення окремих аспектів сірої зони в економіці та пропозиція альтернативи відмові від законної сплати податків, оплати в конвертах та інших форм тіньової економіки.

Гіпотеза дослідження – альтернативою занепаду та сірої зони в Україні може бути модель збалансованого розвитку через визначення горизонтів, принципів і механізмів їх досягнення.

Чи є альтернатива такого становища для України – однієї із найбільш розвинутих донедавна та з найбільшим економічним потенціалом країн бувших радянських республік?

Відповіддю на очікування українського суспільства на модернізацію та цивілізаційний прорив України, в тому числі і щодо зменшення такого ганебного явища як сіра зона, за певних умов, у першу чергу, припинення війни з російськими агресорами, може стати здійснення такого амбітного проекту, як Доктрина збалансованого розвитку «Україна 2030». Цей документ, вперше розроблений великим колективом українських науковців та представників бізнесу на основі програми ООН «Порядок денний стійкого розвитку 2030», звітів ООН та Світового банку, рекомендацій Всесвітнього економічного форуму, НАТО та Європейської Комісії, презентує модель розвитку України та може бути покладений в основу розроблення насамперед нормативно-правової бази формування й реалізації політики збалансованого розвитку України, а також довгострокових та середньострокових програм соціально-економічного розвитку та дорожніх карт досягнення запланованого.

**Доктрина «Україна 2030» –
це науково-обґрунтована система принципів, соціально-економічних і політичних
механізмів збалансованого розвитку людини та суспільства в Україні [2, с.13]**

Втрати від військових дій на Сході та окупації Криму склали до 25 % ВВП.. Масштаби корупції в Україні, що пов'язані з тіньовою економікою, досягли 14 % ВВП.

Тіньова і так звана біла (офіційна) економіка взаємопов'язані та функціонують поряд. На стадіях виробництва продукції, отримання доходу та споживання (заощадження) можуть бути і легальні, і тіньові операції. Так, працівник, який отримав заробітну плату в конверті (тіньова операція), може потім легально розрахуватися цими грошима у супермаркеті (біла операція).

Кошти, виділені з бюджету для державних закупівель (біла операція), можуть частково піти на відкат, сплату хабара (тіньова операція), а потім чиновник-корупціонер йде у ресторан або магазин і розраховується цими засобами (біла операція). Варіантів таких ланцюжків, що складаються з білих і тіньових операцій, незліченна безліч. Поряд з цим, майже кожна тіньова схема містить легальні складові.

Дослідження структури тіньової економіки України не проводилося, але з високим ступенем впевненості можна стверджувати, що левову частку української тіні становить законна діяльність, свідомо чи ні виведена з-під оподаткування. Швидше за все, лідируючу позицію займають зарплати в конвертах. За розрахунками глави Міністерства соціальної політики, офіційний фонд оплати праці в Україні становить близько 500 млрд грн на рік, ще 200-300 млрд грн виплачуються у конвертах. Ці 200-300 млрд грн (13-18% ВВП) і є база української тіньової економіки, навколо якої створюється тіньова інфраструктура. Скільки українців щось вирощують, будують, майструють, лагодять, готують і здають в оренду без будь-якого оформлення, ліцензування та, звичайно, сплати податків, навіть приблизно ніхто не знає [1, с. 4].

ВИСНОВКИ

Встановлено, що половина економіки України перебуває у сірій зоні, що значно більше, ніж у розвинутих країнах. Стратегічні і тактичні задачі економічного прориву України та механізми їх досягнення у контексті мега трендів світового розвитку, виходячи з концепції людиноцентризму, викладені у Доктрині збалансованого розвитку «Україна 2030», у якій першочергову увагу зосереджено на українських реаліях розбудови механізмів збалансованого розвитку. Як альтернатива занепаду та сірої зони пропонуються позитивні сценарії розвитку країни – сценарій «Збалансований розвиток» за проектом «Форсайт 2016» та сценарій Всесвітнього економічного форуму в Давосі «Початок сприятливого циклу», які можуть змінити сіро-чорні фарби української дійсності на яскраві кольори поступового розквіту економіки та зростання добробуту населення.

Використана література:

1. Давыденко Б., Тышук Т. Серая зона: 5 мифов украинской теневой экономики, http://www.liga.net/projects/shadow_economy/

2. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с.